

Asia: VN/489/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Psykologiliitto ry kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa lakimuutokseen, ja lausuu seuraavaa:

Yleisesti ottaen lakimuutosten yleiset tavoitteet ovat tarpeellisia ja erittäin kannatettavia ja monella tavoin vahvistavat turvallisuuden tunnetta koulussa. Kuitenkin nämä lakimuutokset keskittyvät kurinpitoon ja turvaamiseen, eli tilanteisiin, joissa ongelmia on jo ilmennyt. Lakimuutosesityksessä oppilas- ja opiskelijahuoltolain rooli jää vähäiseksi, vaikka yhteisöllisen työn tavoitteena ovat osaltaan juuri nämä tavoitteissa esitetyt asiat. Olisikin tärkeää, että näiden kurinpitosäädösten lisäksi yleisesti korostettaisiin opiskeluhuollon perustehtävän kautta varmistettua ja riittävästi resursoitua tukea kaikille kouluille.

Opiskeluhuollon psykologi ja kuraattori suunnittelevat ja toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä ja kiusaamiseen liittyvää työtä yhdessä opettajan, johdon ja muun henkilöstön kanssa. Yhteistyötä koulun ja nuorisotyön välillä on luonnollisesti hyvä kehittää, ja tämän tulee tapahtua koulun pedagogisesta ja opiskeluhuoltotyöstä käsin. Opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien osaamista on tärkeää hyödyntää kouluyhteisössä niin, että tuetaan hyviä sosiaalisia suhteita tai ehkäistään kiusaamista. Heitä ei kannata hyödyntää vain ja vasta silloin, kun tilanne on jo kriisiytynyt. Jos kouluissa ja oppilaitoksissa pystytään toteuttamaan laadukasta yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä, myös kiusaaminen ja tarve kurinpitotoimille vähenee.

Luvussa 5 perusopetuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppilas voitaisiin evätä jäljellä olevan päivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Perusopetuksen ja toisen asteen sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki palatessa.

Oppilaalle tehtäisiin suunnitelma oppilaan, jossa määriteltäisiin ne käytännöt toimet, jolla tuettaisiin oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen.

Opetuksen epääminen on toimenpide, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia oppilaan elämään ja tulevaisuuteen. Olisi tärkeää, että päätös opetuksen epäämisestä tehtäisiin moniammatillisesti, jotta päätöstä tehtäessä olisi käytettävissä kaikki mahdollinen tieto oppilaan käyttäytymisen taustatekijöistä. Esim. neuropsykiatrisesti oireileva oppilas voi vaikuttaa aggressiivisemmalta kuin onkaan, jos koulussa ei ole pystytty tukitoimin vähentämään oppilaan kuormitusta. Lähtökohtaisesti suunnitelma käytökselleen tukea tarvitsevan oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi tulisi tehdä moniammatillisesti jo ongelmien ilmetessä, ennen kuin opetuksen epääminen edes tulee ajankohtaiseksi.

Lakiesityksessä on esitetty, että oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus oppilashuollon palveluihin opetuksen epäämisen aikana. Kun tämä on nostettu esille puhuttaessa myös kurinpitotoimista, voidaan tässä yhteydessä korostettu opiskeluhuollon rooli sekoittaa itsessään kurinpitotoimiin, mikä on opiskeluhuollollisten tukitoimien onnistumisen kannalta huono asia. On syytä tähdentää, että opiskeluhuollon psykologin vastaanottopalvelu eli yksilökohtainen opiskeluhoito on aina oppilaalle ja opiskelijalle vapaaehtoista. Psykologin asiakkaana ei voi olla pakotettuna, eikä siitä ole hyötyä, päinvastoin. Olisikin tärkeää korostaa kurinpidon yhteydessä myös ennaltaehkäiseviä toimia ja yhteisöllistä toimintakulttuuria, jotta rikkeen tehnyt ja kurinpitotoimien kohteena ollut oppilas/opiskelija ei tule suljetuksi pois yhteisöstä rangaistuksen kärsittyään. Lakimuutoksessa onkin hyvää, että oppilaalle /opiskelijalle on laadittava suunnitelma kouluun palaamisesta.

Luvussa 5 kustannusvaikutuksia arvioitaessa käytetään psykologin tuntipalkkaa. Tämä korvaus lisätään valtio-osuuksiin, mutta miten tämä kohdennetaan suunnitelmia tekeville, erilliskorvauksena vai jollain muulla tavalla? Kustannusvaikutusten laskeminen parin tunnin tuntipalkkaa vastaavasti ei myöskään ota huomioon mahdollisesti lisääntyntä palveluntarvetta yleisesti. Psykologit ovat jo tällä hetkellä täystyöllistettyjä ylisuurten oppilasmäärien kanssa. Käytännössä tämän lakimuutoksen toimeenpaneminen tarkoittaa muun muassa sitä, että säännösten yksityiskohtaisia perusteluja täydennetään arvioilla moniammatillisen tuen toteutumisesta vaadittavasta riittävästä henkilöstömäärästä. Psykologilla tulisi olla korkeintaan 500 oppilasta vastuullaan.

Esityksestä ei myöskään käy ilmi, mikä taho on velvollinen järjestämään ja kustantamaan oppivelvolliselle tarvittaessa kuljetuksen opiskeluhuollon palveluihin epäämisen aikana tai millainen vastuu ylipäättään opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä asiasta on. Esitystä on näiltä osin täsmennettävä sekä otettava asia huomioon kustannusten vaikutusarvioinnissa.

Lakimuutoksessa säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta. Yhteistyö kotien kanssa sekä perheille tarjottava ja heidän tarvitsemansa tuki jää kuitenkin ohjelmassa kovin vähälle huomiolle. Vaikka kiusaaminen onkin ryhmäilmiö, johon siksi on välttämätöntä puuttua juuri

koulussa ja oppilaitoksessa, on asia yhteinen kotien kanssa mitä suurimmassa määrin sekä ehkäisyn, tunnistamisen, selvittelyn että jälkihoidon kannalta.

7.6.2021

Suomen Psykologiliitto

Vähäkangas Katja
Suomen Psykologiliitto